

การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

The Role Perceptions and Expectations of the Community Health Promotion of the Institute of Physical Education Based on the Triangle That Moves the Mountain Concept

ศิริลักษณ์ กมลรัตน์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริม สุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 19 คน ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษและกิจการนักศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต 17 วิทยาเขตทั่วประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความข้อมูลแบบอุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 ช่วงเวลา ดังนี้ (1) การรับรู้บทบาทของวิทยาลัยพลศึกษา ก่อนปี พ.ศ. 2548 และ (2) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน พบว่า การดำเนินงานตามพันธกิจของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย การบริการวิชาการภายใน คือ การเปิดสถานที่ให้แก่ชุมชนออกกำลังกาย เล่นกีฬา และจัดการแข่งขันกีฬาระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ การบริการวิชาการภายนอก คือ การสนับสนุนบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ และเผยแพร่การเล่นพื้นบ้าน เมื่อเป็นสถาบันการพลศึกษามีการให้ความรู้โดยใช้นวัตกรรมการออกกำลังกายแบบผ้าขาวม้าลมปราณและผ้าขาวม้ามันตรา การบริการวิชาการภายนอกมีโครงการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับความคาดหวัง พบว่า ควรมีการใช้สื่อสารมวลชนและกิจกรรมรณรงค์เชิญชวนให้ออกกำลังกาย การเป็นศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น ควรมีการสร้างเครือข่ายสุขภาพที่เข้มแข็งที่ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเน้นกระบวนการที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน และควรมีการสร้างรูปแบบความร่วมมือเริ่มจากการประสานงาน วางแผนงานร่วมกัน เป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ 2) การเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาพของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

พบว่า ก่อน พ.ศ. 2548 และตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบันมีการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทที่สอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้ พลังปัญญา คือ มุ่งองค์ความรู้ของสถาบันเอง ความรู้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท และมีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง ความคาดหวังครบทุกประเด็นโดยเพิ่มองค์ความรู้ของพอเพียงจากทุกภาคส่วน และมีกระบวนการเรียนรู้กับของฝ่ายต่างๆ เสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน พลังนโยบายคือ มีนโยบายส่งผลกระทบต่อคนในวงกว้างและมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่าการณรงค์ ความคาดหวัง มีความสอดคล้องกับการรับรู้บทบาท และพลังสังคม คือ มีบทบาทการรณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายภาคีทางสังคมและทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย ความคาดหวังครบทุกประเด็นโดยเพิ่ม การมีกระบวนการ การบูรณาการ การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย

คำสำคัญ: การสร้างเสริมสุขภาพชุมชน/การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนของสถาบันการพลศึกษา/แนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

Abstract

The purposes of this research were to: 1) analyze and recognize the role of perceptions and expectations of the community health promotion of the Institute of Physical Education; 2) conduct comparative analysis of the action of the perceptions and expectations of the community health promotion of the Institute of Physical Education and the strategy of the triangle that moves the mountain concept. The data were collected through structured interviews of 19 executives of the Institution of Physical Education nationwide (President/vice president of Institute of Physical Education/special charge Affaires), and 17 vice presidents of Institution of Physical Education nationwide. Data were analyzed by using data interpretation, inductive, and content analysis.

The results of research were: 1) The perceptions and expectations of the community health promotion of the Institution of Physical Education had to be divided into 2 periods: before 2005 and after 2005 to present which we found that these operation mission of a community health promotion of the Institute of Physical Education can be separated by 2 forms which were: A) Internal outreach who provide the place, organizing sports competition for local, provincial, regional up to national level. B) External outreach by supporting the staff coach to provide their knowledge about exercise, sport, hygiene, recreation, and disseminate to the public according to their folk amusement. After changing the status to the Institute of

Physical Education, we can provide more knowledge about the innovation of exercise such as loincloth breath, Mantra loincloth. Also, the external service organized the project collaboration between the Institute and local organizations. For Institution expectations of community health promotion, we found that it is helpful to use many kind of media and campaigns to create activities. Creating the Institute of Physical Education to be the center for local sports, it should have a strong enough network to coordinate continuously. The good process of creating community health promotion should be highlighted. Also, a collaborative model, starting with mutual coordination, sharing plan, common goal, joint operation and common assessment program should be created. 2) The comparison between the perceptions and expectations of the community health promotion of Institute of Physical Education and the triangle that moves the mountain concept found that before the year 2005 and from the year 2005 to present, the action according to the perception corresponds to the triangle that moves the mountain concept as follows: Intellectual power is to have the sufficient knowledge of institute itself. Knowledge corresponds to each target group and context. Development of modern knowledge is continuous. The expectation for intellectual power are increasing as follows: sufficiency of the body of knowledge of all sectors. Learning process with other sectors for strengthening the intellectual power in the same direction. Policy power is to have a policy which can affect the public in broad and long-lasting consequences more than only by campaigning. The expectation is same as the perception. Social power is to have importance on campaigns and surveillance on health promotion continuously creating a network of civil society of all sectors and all ages. The integration process, skill development with working together as network system and coherent work can reach and enrich common goals.

KEYWORDS: HEALTH PROMOTION/THE ROLE PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF A COMMUNITY HEALTH PROMOTION OF THE INSTITUTE OF PHYSICAL EDUCATIONS/THE TRIANGLE THAT MOVES THE MOUNTAIN CONCEPT

บทนำ

องค์การอนามัยโลก ได้มีการประชุมเรื่องการส่งเสริมสุขภาพนานาชาติ (The Ottawa Charter for Health Promotion) ขึ้นเป็นครั้งแรก กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของงานส่งเสริมสุขภาพในมิติใหม่ และเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากงานส่งเสริมสุขภาพที่มีอยู่ จึงเปลี่ยนไปใช้คำว่า สร้างเสริมสุขภาพแทน โดยมีความหมายที่กว้างกว่าเดิม เป็นยุทธศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการมีสุขภาพดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบต่าง ๆ ที่กว้างกว่าระบบการแพทย์และสาธารณสุข (อำพล จินดาวัฒน์, 2546)

สุขภาพมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ 2538 ว่า “ความสุขปราศจากโรค ความสบาย” องค์การอนามัยโลกให้ความหมายสุขภาพว่าหมายถึงสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น (Health is a stage of complete physical, mental, social and spiritual well-being, not merely absence of disease and infirmity) (ประเวศ วะสี, 2543: 4) และความหมายของ “สุขภาพชุมชน” ว่า คือระบบสุขภาพซึ่งกว้างใหญ่กว่าระบบสาธารณสุขมาก สุขภาพหรือสุขภาพะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ หรือทางปัญญานั้น บูรณาการอยู่ในการพัฒนามนุษย์และสังคมทั้งหมด ในที่นี้แสดงวิสัยมองระบบสุขภาพ ที่มีองค์ประกอบทั้ง 10 ประการด้วยกัน แต่ละองค์ประกอบในระบบสุขภาพมีความสัมพันธ์กันจับองค์ประกอบใดก็ต้องเล่นถึงกันทั้งหมด ได้แก่ 1) การเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าแห่งความเป็น

มนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 2) สัมมาชีพเต็มพื้นที่ 3) วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 4) ชุมชนเข้มแข็ง 5) การศึกษา 6) ศาสนา 7) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8) การสื่อสาร 9) การสาธารณสุขและ 10) ทิศทางการพัฒนาและนโยบายสาธารณะ เมื่อองค์ประกอบทั้ง 10 สมบูรณ์และบูรณาการอยู่ในกันและกันย่อมเอื้ออำนวยให้เกิดสุขภาพะ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม ทางจิตวิญญาณหรือปัญญา ให้เกิดขึ้นกับคนทั้งมวล โดยที่คนทั้งมวลมีส่วนร่วมสร้าง (ประเวศ วะสี, 2549)

การพัฒนาประชาชนในชาติมีสุขภาพะที่สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ ทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ได้จึงนับได้ว่าเป็นการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555: 6-7) และแผนการพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีวิสัยทัศน์ว่า “ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดี ร่วมสร้างระบบสุขภาพพอเพียงเป็นธรรมนำสู่สังคมสุขภาพะ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 2) จะเห็นได้ว่าการสร้าง

เสริมสุขภาพชุมชน เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาชาติ

จากการสรุปสาระสำคัญการประเมินผลแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฯ ฉบับที่ 10 พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงของโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญจากการบริโภคอาหารที่มีรสจัดเกินไป บริโภคผักและผลไม้ไม่พอ เครื่องดื่มมีนเมา สูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย เกิดความเครียด ทำให้มีภาวะน้ำหนักเกิน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง น้ำตาลในเลือดสูง หากไม่สามารถหยุดปัญหาได้ จะส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพ และการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล จึงจำเป็นต้องรวมพลังของทั้งสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการใช้วิถีชีวิตที่พอเพียง โดยการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพการบริโภคที่เหมาะสม ออกกำลังกายอย่างพอเพียง (แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2555: 14)

ต่อมาใน พ.ศ. 2544 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ทำให้เกิดหน่วยงานขับเคลื่อนการทำงานด้านสุขภาพของชาติ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นองค์กรอิสระ มีการทำงานร่วมกับทุกคนทุกองค์กร ในสังคมที่ต้องการพัฒนากิจกรรมด้านสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพให้การสนับสนุนร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมพัฒนา และร่วมลงทุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลงานในการสร้างสุขภาพะแก่ชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวาง

โดยเหล่าภาคีมีความสัมพันธ์กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในลักษณะของเพื่อนร่วมงาน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2546) และมีการดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกันกับหลักปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรขององค์การอนามัยโลกทั้ง 3 ฉบับ ที่ได้ออกประกาศไว้ ณ กรุงฮานอย จาร์กาตา และกรุงเทพฯ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2550)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพมีหลักแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังที่เกิดจากการทำงานด้านสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มีการพัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์ทุกปี จนถึง แผนหลักสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนด้วย “ไตรพลัง” ได้สังเคราะห์ขึ้นจากความรู้ที่สั่งสมจากการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพซึ่งประสบผลสำเร็จมาแล้วหลายด้าน ได้แก่

1) พลังปัญญา การขยายพื้นที่ทางปัญญา (Wisdom Space) อย่างกว้างขวางในการสร้างเสริมสุขภาพให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่พอเพียงจากทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้เท่าทันสถานการณ์ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท องค์ความรู้ (body of knowledge) ประกอบกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานตรงเป้าหมายและขยายผลได้รวดเร็วและเสริมพลังทางปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน

2) พลังนโยบาย การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

(Space of Participatory Policy Process) อย่างกว้างขวาง นโยบายส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมรณรงค์เพียงชั่วคราว โดยเฉพาะหากนโยบายได้พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานทางปัญญา และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมก็จะยิ่งเป็นที่ยอมรับ เกิดความร่วมมือดีในทางปฏิบัติ และมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น

3) พลังสังคม การขยายพื้นที่ทางสังคม (Social Space) อย่างกว้างขวาง เครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัยมีบทบาทสำคัญในการระดมพลังการทำงาน การรณรงค์ และการเฝ้าระวัง ในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีกระบวนการบูรณาการ และการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายที่มีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วม การทำงานของเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงกันดีคือการขยายพื้นที่ทางสังคม ก่อให้เกิดพลังผลักดันที่ยิ่งใหญ่ในงานสร้างเสริมสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553)

สถาบันการพลศึกษาในสถานภาพที่เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งและสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน พันธกิจนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามกรอบอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ว่า

“อุดมศึกษาจะมีความสำคัญต่อประสิทธิผลและความสำเร็จในการกระจายอำนาจการปกครอง ทั้งนี้การที่อุดมศึกษาทำงานกับท้องถิ่น จะเสริมภารกิจหลักหนึ่งของอุดมศึกษาคือการ

บริการสังคมให้โดดเด่นและรองรับเหตุผลของการจัดตั้งและการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาบางกลุ่มที่อยู่ในภูมิภาคและท้องถิ่น นอกจากนี้ยังประมาณองค์ประกอบท้องถิ่นเป็นแหล่งรายได้ที่จะเพิ่มพูนความสำคัญสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ถ้าอุดมศึกษาสามารถปรับตัวเข้าหาได้ ในเรื่องงานที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำได้กับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในหลายลักษณะ” (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2550) และเป็นแนวทางการพัฒนาการกระจายอำนาจการปกครองและนัยต่ออุดมศึกษา

จากการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาทางด้านร่างกาย โดยผ่านกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ การเปิดพื้นที่ให้ออกกำลังกายให้แก่ชุมชน การจัดกิจกรรมกีฬาต่างๆ ในระดับชุมชนถึงระดับชาติโดยสถาบันการพลศึกษาเป็นหลักนั้น หากมีการนำแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการทำงานของสถาบันการพลศึกษาด้วยแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากสถาบันการพลศึกษาเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถด้านกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และอีกทั้งยังมีวิทยาเขตที่ตั้งอยู่ในชุมชน และกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังได้อย่างดียิ่งต่อการพัฒนาประเทศด้านสุขภาวะชุมชน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังว่าการดำเนินงานในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตั้งแต่ช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาจนถึงช่วงเปลี่ยนสถานภาพ

เป็นสถาบันการพลศึกษาที่ผ่านมามีการดำเนินงานในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างไรและมีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังหรือไม่ ยังพร่องส่วนใดและควรเติมเต็มส่วนใดเพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามการรับรู้และความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** เป็นการศึกษาชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถาบันการพลศึกษา จำนวน 17 แห่ง ประกอบด้วยภาคกลาง 5 วิทยาเขต ได้แก่ 1) วิทยาเขตกรุงเทพ 2) วิทยาเขตชลบุรี 3) วิทยาเขตสมุทรสาคร 4) วิทยาเขตสุพรรณบุรี 5) วิทยาลัยเขตอ่างทอง ภาคเหนือ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 6) วิทยาเขตเชียงใหม่ 7) วิทยาเขตลำปาง 8) วิทยาเขตสุโขทัย 9) วิทยาเขตเพชรบูรณ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 10) วิทยาเขตชัยภูมิ 11) วิทยาเขตมหาสารคาม 12) วิทยาเขตศรีสะเกษ 13) วิทยาเขตอุดรธานี และภาคใต้ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 14) วิทยาเขตกระบี่ 15) วิทยาเขตชุมพร 16) วิทยาเขตตรัง และ 17) วิทยาเขตยะลา

2. **ขอบเขตด้านประชากร** ที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขต รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษและกิจการนักศึกษา (ส่วนกลาง) และรองอธิการบดีประจำวิทยาเขต รวมจำนวน 19 คน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน กฎบัตรต่างๆ ขององค์การอนามัยโลก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาสุขภาพในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ศึกษาสภาพปัญหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา สภาพปัจจุบัน และความคาดหวังของชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นและสถาบันการพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษ (ส่วนกลาง) รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ภาคกลาง 5 คน ภาคเหนือ 4 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 คน และภาคใต้ 4 คน รวมจำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ระบุข้อมูลที่ต้องการแต่ละประเด็นให้ครอบคลุมการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีเฉลี่ยมากกว่า 0.80 และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความข้อมูลแบบอุปนัย และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการถอดข้อมูล เป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล ที่ได้มา และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ได้แก่ พลังปัญญา พลังนโยบาย พลังสังคม เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา มีความเหมือนและความแตกต่างอย่างไรบ้าง มีส่วนใดที่ทำแล้วเป็นอย่างไร และมีส่วนใดที่ยังไม่มีการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. การรับรู้บทบาทของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุข

ภาวะชุมชน ก่อนปี พ.ศ. 2548 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน

ก่อนปี พ.ศ. 2548 สถาบันการพลศึกษามีสถานภาพเป็นวิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่เปิดการสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นสถาบันการพลศึกษาซึ่งเปิดการสอนในระดับปริญญาตรี มีการดำเนินงานดังนี้

1.1 การรับรู้บทบาทตามพันธกิจหลักของวิทยาลัยพลศึกษาที่เปลี่ยนไปตามสถานภาพของการเป็นสถาบันการพลศึกษา

วิทยาลัยพลศึกษามีหน้าที่และพันธกิจหลักคือ การผลิตครูพลานามัย และครูพลศึกษาให้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการดูแลและรักษาสุขภาพของตนเอง โดยใช้องค์ความรู้ด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬาและนันทนาการ และในช่วงเป็นสถาบันการพลศึกษามีบทบาทและพันธกิจหลักที่เพิ่มขึ้นในด้านการจัดการเรียนการสอนที่แยกเป็น 3 คณะวิชา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ จึงทำให้การดำเนินการบริการวิชาการแก่ชุมชนในองค์ความรู้ของคณะวิชาปรับเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ของคณะวิชาโดยการเพิ่มองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพและการสื่อสารการกีฬา

1.1.2 การรับรู้บทบาทตามพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การบริการวิชาการภายในและภายนอก ดังนี้

1) การบริการวิชาการภายในของวิทยาลัยพลศึกษาที่ไม่แตกต่างกับสถาบันการพลศึกษา คือ การเปิดสถานที่ให้แก่มุขมนตรีออกกำลังกาย เล่นกีฬาต่างๆ และจัดการแข่งขันกีฬา ให้บริการสถานที่แก่มุขมนตรีทำกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การใช้สนามกีฬา การจัดการแข่งขันกีฬาโดยใช้สถานที่ อุทยาน บุคลากรในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภาค จนถึงระดับชาติ

การให้บริการแก่หน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนเข้ามาใช้บริการสถานที่ในการจัดการกิจกรรมกีฬาต่างๆ สามารถจัดได้ 2 ลักษณะ คือ (1) สถาบันจัดดำเนินการเอง และ (2) การจัดโดยหน่วยงานภายนอก ใช้สถานที่ อุทยาน บุคลากรในการจัดอบรมและการพัฒนาบุคลากรทางกีฬา การบริการด้านการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ พลศึกษา การออกกำลังกาย กีฬานิตต่างๆ สุขศึกษา นันทนาการ และการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อสุขภาพให้แก่ประชาชนผู้สนใจทุกกลุ่มวัย และหน่วยงานที่ยื่นความประสงค์ตามความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถดูแลสุขภาพตนเองขั้นพื้นฐานได้ การอบรมเพื่อสร้างแกนนำด้านสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา เช่น จัดอบรมผู้ตัดสินกีฬา อบรมโค้ช การตัดสินกีฬา และความเป็นเลิศทางด้านกีฬา

ถึงแม้การดำเนินงานการบริการวิชาการภายในของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาไม่มีความแตกต่างกันในรูปแบบดังกล่าว แต่สำหรับในส่วนรายละเอียดปลีกย่อยในตัวรูปแบบการให้บริการมีความแตกต่างกันดังนี้ การบริการวิชาการภายใน คือ สถาบันการพลศึกษามีนโยบายเน้นการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้

บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพในทุกวิทยาเขต และมีการรายงานสรุปผลสถิติผู้เข้าใช้รับบริการเป็นรายเดือนให้สถาบันการพลศึกษาส่วนกลาง และเริ่มมีการให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกายโดยใช้ผ้าขาวม้าลมปราณ และผ้าขาวม้ามันตราซึ่งเป็นนวัตกรรมการออกกำลังกายที่คิดค้นโดย ธนา กิติศรีวรพันธุ์ อาจารย์สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรในขณะนั้น

การออกกำลังกายแบบนี้สามารถแบ่งตามช่วงเวลาได้ดังนี้ พ.ศ. 2535 เริ่มการใช้เทคนิคการผ่อนคลาย คือ การออกกำลังกายด้วยผ้าขาวม้า และไม่เท่าอย่างต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 ได้พัฒนาเป็นการออกกำลังกายแบบ “ผ้าขาวม้าลมปราณ” และต่อยอดเป็นการออกกำลังกายแบบ “ผ้าขาวม้ามันตรา” คือ การออกกำลังกายด้วยผ้าขาวม้า และมีการกำหนดลมหายใจเข้าออกพร้อมกับสวดมนต์ในบทสวด “สักกัตวา” นอกจากนี้ยังมีการใช้ดนตรีสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตใจ และการดำเนินงานสานสัมพันธ์เครือข่ายสุขภาพ

การส่งเสริมสถาบันการพลศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการกีฬาของท้องถิ่น โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมด้านกีฬาชุมชนและจัดสร้างสถานที่ให้มีพื้นที่การพัฒนาด้านกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อสุขภาพ

2) การบริการวิชาการภายนอกวิทยาลัยพลศึกษา ในช่วงระยะเวลาแรกของการก่อตั้งวิทยาลัยพลศึกษาได้มีการดำเนินงานตามนโยบายโดยนายแพทย์บุญญสม มาร์ติน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษาคนแรก เมื่อ พ.ศ. 2498 ซึ่งได้จัดโครงการ “สูซนบท” ทำแบบยูนิตโมบาย อาจารย์และนักศึกษาออกไปพบชาวบ้าน เพื่อให้ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ

และ เรื่องความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ (จปฐ.8) ช่วยเน้นการออกกำลังกายเพื่อดูแลสุขภาพ ไปพร้อมกับผู้ว่าราชการจังหวัดและสาธารณสุข เพื่อเป็นการวางแนวทางการทำงานให้แก่อาจารย์และบุคลากรของวิทยาลัยพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน

สำหรับการดำเนินงานบริการวิชาการภายนอกของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาที่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน คือ มีการสนับสนุนอาจารย์และบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกาย กีฬา สุขศึกษา การดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ คือ การบริโภคอาหารครบ 5 หมู่ ภายบริหารแบบภูมิปัญญาไทย เช่น ฤๅษีดัดตน และการเผยแพร่การเล่นพื้นบ้านให้แก่ประชาชนตามที่ชุมชนหรือหน่วยงานร้องขอการสนับสนุน

สำหรับสถาบันการพลศึกษากับวิทยาลัยพลศึกษามีการดำเนินงานที่แตกต่างส่วนหนึ่งของรายละเอียดในการบริการวิชาการภายนอกเช่นกัน คือ การให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกายโดยใช้ผ้าขาวม้าลมปราณ และผ้าขาวม้ามันตรา และสำหรับโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการพลศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานโครงการจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษาส่วนกลาง และนำมาจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขตทั่วประเทศ นำมาจัดโครงการบริการวิชาการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งแต่ละวิทยาเขตจะนำมาจัดและออกแบบโครงการในการให้ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในการสร้างเสริมสุขภาวะ

ชุมชนโดยสถาบันการพลศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นและประเมินผลโครงการ นอกจากนี้ยังมีการนำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยจัดช่องทางให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้นโดยมีการสาธิตก่อนการจัดการแข่งขันกีฬาสากลในชุมชน และมีเชิญชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการโดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชนและนำข้อมูลมาวางแผนโครงการกิจกรรมเพื่อสุขภาวะชุมชน

ในส่วนของการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาเป็นการดำเนินการให้ความรู้แก่ชุมชนในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น แต่เมื่อเป็นสถาบันการพลศึกษาเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ที่เน้นเรื่องของการดูแลสุขภาพเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติหมายถึงการให้ประชาชนสุขภาพดีเพื่อลดค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลของโรคเรื้อรัง

สถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานตามนโยบายและพันธกิจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนที่มีความแตกต่างกันในความตระหนักต่อความจำเป็นในการทราบข้อมูลความต้องการของประชาชน และสถาบันมีความพยายามที่จะเข้าถึงประชาชน และมีการเชิญชวนให้เข้ามาใช้บริการสถานที่ในการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ เพื่อสร้างการยอมรับจากชุมชนให้สถาบันการพลศึกษาเป็นศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น

1.2 ความคาดหวังของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน พบว่าผู้บริหารสถาบันการพลศึกษามีความต้องการให้การดำเนินงานเกิดผลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเกิดผลดีต่อสุขภาพของประชาชนอย่างชัดเจนซึ่งเป็นโครงการที่ทำต่อเนื่องมาอยู่แล้ว ต้องการเพิ่มในการทำงานแบบเชิงรุกมากขึ้น มีดังนี้

1.2.1 มีการใช้สื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ และกิจกรรมในการรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้มากขึ้น

สถาบันการพลศึกษามีการใช้กิจกรรมการรณรงค์และสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนในบางวิทยาเขต และยังขาดความต่อเนื่อง จึงมีความคาดหวังว่า สถาบันควรมีการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนโดยสร้างความตระหนักและให้ความรู้ต่อประชาชนทุกกลุ่มวัยในการดูแลสุขภาพตนเอง เห็นประโยชน์ของการออกกำลังกายและสถาบันฯ ให้ความรู้ด้านโภชนาการควบคู่ไปด้วย และเพิ่มช่องทางการให้ความรู้ผ่านกิจกรรมและสื่อมวลชนในท้องถิ่น เช่น รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุกระจายเสียง บทความในหนังสือพิมพ์ และจัดกิจกรรมรณรงค์การสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 การสร้างสถาบันการพลศึกษาเป็นศูนย์กลางกีฬาในท้องถิ่น

สถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการสถาบันการพลศึกษาทั้งสถานที่ อุปกรณ์และบุคลากรในการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ จนประชาชนยอมรับให้เป็นจุดศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น มีการวางแผนงานจัดกิจกรรมด้านกีฬาต่าง ๆ ในการบริการวิชาการแก่ชุมชนทั้งภายในและภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่องตลอดปี

1.2.3 การสร้างเครือข่ายสุขภาพและประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

สถาบันการพลศึกษามีการจัดอบรมแกนนำสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนให้เป็นผู้ไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนของตนเองสร้างเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ

ของจังหวัด ผู้บริหารมีความคาดหวังให้สถาบันมีการพัฒนาด้านการขยายเครือข่ายสุขภาพให้เข้มแข็งและมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 เน้นกระบวนการที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนแบบองค์รวม 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม สติปัญญา

การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพะแบบองค์รวมของสถาบันการพลศึกษามีความคิดเห็นว่า ไม่มีวิธีการหรือหลักเกณฑ์ที่ตายตัวว่าจะเริ่มจากทางกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา ทางใดทางหนึ่ง จะก่อนหรือหลังก็สามารถเกิดสุขภาพะแบบองค์รวมได้ถ้ามีการใช้กระบวนการที่ดี และการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการใช้กีฬาเพื่อสุขภาพ เป็นที่ยอมรับของชุมชน ได้แก่ แอโรบิก มวยไทย ว่ายน้ำเทควันโด การออกกำลังกายแบบผ้าขาวม้าลมปราณ ผ้าขาวม้ามันตรา ฤๅษีดัดตน เป็นต้น

1.2.5 สร้างรูปแบบความร่วมมือเริ่มจากการประสานงาน วางแผนร่วมและเป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ

สถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังว่า ควรมีรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนที่เริ่มจากการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก มีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่นที่มีนโยบายเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนร่วมมือกันเริ่มจากการประสานงานปรึกษาหารือจนถึงขั้นวางแผนเป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจนและดำเนินงานไปด้วยกันจนเสร็จสิ้นขั้นประเมินผล มีการสอบถามความต้องการของชุมชนก่อนตั้งโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ใช้องค์ความรู้ที่สถาบันมีความถนัดและชำนาญ เช่น กีฬาชนิดต่าง ๆ การออกกำลังกาย ผ้าขาวม้าลมปราณ

ผ้าขาวม้ามันตรา ปรับการให้ความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวัย และควรมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ของพื้นที่ตามความต้องการของชุมชน เช่น การแข่งขันฟุตบอลไทย-มุสลิม โครงการ รูปแบบการทำงานร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน

จากความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนจะเห็นว่า สถาบันเองมีความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อให้มีการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและตรงประเด็นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในวงกว้างมากขึ้นซึ่งแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังเป็นแนวคิดของการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายเป็นการรวมพลังของสามพลังคือ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคมที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมาแล้วในหลายพื้นที่ ผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบเพื่อต้องการทราบว่าสถาบันการพลศึกษามีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ไตรพลัง

2. การเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาที่ผ่านมา ในช่วงเวลาที่เป็นวิทยาลัยพลศึกษา ก่อน พ.ศ. 2548 และสถาบันการพลศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน รวมถึงความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา มี การดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง (The Triangle that Moves the Mountain

Concept) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่กำหนดการดำเนินงานไว้ 3 พลัง ดังนี้ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553) และส่วนที่ยังไม่ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การรับรู้บทบาทของสถาบันการพลศึกษาในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้

ด้านพลังปัญญา การขยายพื้นที่ทางปัญญา (Wisdom Space) วิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังปัญญา ดังนี้ *มีองค์ความรู้ของสถาบันเองอย่างพอเพียง* เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบุคลากรที่มีความรู้และชำนาญด้านพลศึกษา การกีฬา และสามารถจัดความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท มีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันสมัย โดยมีทุนสนับสนุนให้อาจารย์ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ *ประเด็นที่ยังไม่พบ* สามประเด็น คือ การนำองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน การเสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับของฝ่ายต่างๆ ในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ผลการเปรียบเทียบเป็นเช่นนี้เพราะว่าสถาบันการพลศึกษามีบทบาทของการเป็นผู้ให้วิชาความรู้ตลอดมา และได้รับการยอมรับเป็นองค์กรที่มีความชำนาญด้านกีฬาโดยตลอด

สำหรับสถาบันการพลศึกษามีประเด็นที่แตกต่างกับวิทยาลัยพลศึกษาด้านพลังปัญญา คือ

สถาบันมีพันธกิจในเรื่องการทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยและนำมาใช้ได้จริง และเพิ่มวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาเตรียมการให้ความรู้ตามประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนในเรื่องกีฬาและปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งยังคงเป็นการเสริมในประเด็น องค์ความรู้ที่พอเพียงขององค์กรที่มีอยู่เดิม

ด้านพลังนโยบาย การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Space of Participatory Policy Process) วิทยาลัยพลศึกษามีนโยบาย และสถาบันการพลศึกษามีทั้งนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังนโยบายคือ การมีนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างที่มีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมการณรงค์ คือ การมีพันธกิจบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากนโยบายของกรมพลศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกันกับสถาบันการพลศึกษาที่ได้รับนโยบายจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งเป็นรูปแบบการถ่ายทอดนโยบายของหน่วยงานของรัฐคือการถ่ายทอดนโยบายจากบนสู่ล่าง (Top Down) ประเด็นที่ยังไม่พบ สองประเด็น คือ (1) การมีนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานปัญญาของทุกภาคส่วนเป็นที่ยอมรับเกิดความร่วมมือที่ดีในทางปฏิบัติ และ (2) ไม่เป็นนโยบายที่ส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง

ด้านพลังสังคม การขยายพื้นที่ทางสังคม (Social Space) วิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังสังคมสองประเด็น ดังนี้ การมีบทบาทการรณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาพ

อย่างต่อเนื่อง คือ การเป็นองค์กรที่ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่ประชาชนโดยส่งวิทยากรเข้าไปบริการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการให้ความรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ในวันเสาร์-อาทิตย์ การจัดการแข่งขันกีฬาอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวในเรื่องกีฬา และการสร้างเครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย โดยการอบรมแกนนำด้านกีฬาเพื่อสุขภาพเป็นกลุ่มทำงานแบบขยายความรู้สู่พื้นที่ต่างๆ ในการสร้างเครือข่ายเพื่อสุขภาพ *ประเด็นที่ยังไม่พบ* สองประเด็น คือ (1) กระบวนการบูรณาการพัฒนากิจกรรมการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย และ (2) การมีอุดมการณ์เป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานเชื่อมโยงกัน ในการให้ความรู้ของสถาบันที่ผ่านมามีการอบรมแกนนำด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ แต่ยังไม่พบกระบวนการเชื่อมโยงของเครือข่ายสุขภาพ ซึ่งถ้าทำได้จะทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 ความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา ในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้

ด้านพลังปัญญา มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ *การมีองค์ความรู้ที่พอเพียงของสถาบันเองและทุกภาคส่วนในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน* คือ สถาบันการพลศึกษาคาดหวังว่าการทำงานด้านบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้ความรู้ของสถาบันในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและควรเริ่มประสานงานทุกภาคส่วนที่มีนโยบายเกี่ยวข้องกับสุขภาพ และหน่วยงานและประชาชนที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ และ *เริ่มมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ เสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน* คือ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนิน

งาน รวมถึงการระดมความรู้ ทรัพยากรด้านบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ และมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนจนถึงขั้นประเมินผลโครงการ และใช้วิธีการสอบถามความต้องการชุมชนในด้านกีฬาเพื่อสุขภาพก่อนตั้งโครงการ เพื่อรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อเตรียมความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท ดังที่กล่าวแล้วว่าสถาบันการพลศึกษามีการสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัย และศึกษาต่อในระดับปริญญาโทถึงปริญญาเอกจึงมีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความคาดหวังที่ครบประเด็นของด้านพลังปัญญา

ด้านพลังนโยบาย มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ การมีนโยบายส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมการรณรงค์ คือ สถาบันการพลศึกษามีพันธกิจด้านการสร้างเสริมสุขภาพมาตั้งแต่ช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาจนถึงปัจจุบันและยังคงทำต่อไป การดำเนินงานที่ต่อเนื่องจนทำให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงความจำเป็นในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ประเด็นที่ยังไม่พบ สองประเด็น คือ (1) การมีนโยบายที่ส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง และ (2) การมีนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานปัญหาของทุกภาคส่วนเป็นที่ยอมรับเกิดความร่วมมือที่ดีในทางปฏิบัติ เนื่องจากสถาบันการพลศึกษาเป็นหน่วยงานของราชการจึงมีการถ่ายทอดนโยบายจากกระทรวงที่สังกัดสู่สถาบันการพลศึกษา

ด้านพลังสังคม มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ มีบทบาทการรณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างต่อเนื่อง คือการที่สถาบันมีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน และ

มีการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีการขยายการทำงาน ด้านเครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย และการมีกระบวนการบูรณาการ การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย และการมีอุดมการณ์เป้าหมายร่วมกันมีการทำงานเชื่อมโยงกัน และสถาบันการพลศึกษาตระหนักกว่าการทำงานโดยใช้เครือข่ายเป็นวิธีการที่จะเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการได้รวดเร็วและมีผู้เข้าร่วมอย่างเต็มใจ จึงมีการสานงานด้านนี้ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานตามนโยบายและพันธกิจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนโดยวิธีการดำเนินงานที่พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังในบางส่วนและยังไม่ได้ดำเนินการในบางส่วนทั้งสามด้าน คือ ด้านพลังปัญญา ด้านพลังนโยบายและพลังสังคม มีการทำงานแบบเชิงรับ คือการเปิดพื้นที่ให้เข้าใช้ออกกำลังกาย รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ และให้การสนับสนุนวิทยากรเมื่อมีการร้องขอ และเริ่มมีการทำงานแบบเชิงรุกโดยการสอบถามความต้องการของชุมชนเพื่อรับทราบข้อมูลความต้องการ ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่จึงนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมและการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรับรู้บทบาทของสถาบันการพลศึกษามีโครงการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษา ส่วนกลางและจัดสรรงบประมาณส่งต่อไปยัง สถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขต และสถาบันจึงนำมาตั้งโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างเสริมสุขภาวะชุมชนด้วยกีฬา ในการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการทำงานที่ไม่สอดคล้อง กับความหมายของความร่วมมือตามที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเข้ามา ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในองค์กรนั้น จึงไม่สามารถนับได้ว่าโครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นได้ เป็นเพียงการรับงบประมาณจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงเพื่อทำ โครงการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน

ในขณะเดียวกัน ในช่วงเวลาของการเป็น สถาบันการพลศึกษาในการทำงานด้านบริการ วิชาการแก่สังคม เริ่มเล็งเห็นถึงความจำเป็นใน การมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านจากการศึกษา จะพบว่าสุขภาวะชุมชนเป็นเรื่องของการใช้ชีวิต ประจำวันของทุกคน ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น จะมีความรู้ในการดูแลเรื่องของสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่ควรมีการเชิญชวนปราชญ์ ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญาไทยด้านแพทย์แผน ไทยในการนำความรู้มาใช้ดูแลสุขภาพควบคู่ไป กับความรู้ของสถาบันในการสร้างเสริมสุขภาวะ ชุมชน สถาบันการพลศึกษาควรจะเป็นหน่วย งานหนึ่งที่เป็นผู้สนับสนุนครูภูมิปัญญาไทย เนื่องจากเป็นพันธกิจหนึ่งของสถาบันเรื่องการ

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีความ สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2557) กล่าวถึง แนวทางส่งเสริมให้ครูภูมิปัญญาไทยได้มีส่วน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยว่า

“ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกรรมการ ชุมชนทำการสำรวจภูมิปัญญาไทยในแต่ละท้องถิ่น ว่าแต่ละท้องถิ่นมีภูมิปัญญาไทยประเภทใดบ้าง และจัดทำทำเนียบหรือบัญชีภูมิปัญญาไทยไว้และ รวมถึง การรวบรวมความรู้จากครูภูมิปัญญาไทย แต่ละท่านแล้วจัดพิมพ์เป็นเอกสารหนังสือเพื่อ ให้องค์ความรู้ยังคงอยู่ต่อไปไม่สูญหาย”

จากการส่งเสริมการเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วนั้น บุคลากรของสถาบันการพลศึกษาสามารถ รวบรวมความรู้โดยใช้การวิจัยด้านภูมิปัญญาไทย ซึ่งจะได้องค์ความรู้จากการรวบรวมข้อมูลความรู้ จากครูภูมิปัญญาไทยนำมาจัดเก็บอย่างเป็น ระบบและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ

การสำรวจความต้องการของชุมชนเป็น ช่องทางหนึ่งในการดึงประชาชนให้มีส่วนร่วม กับกิจกรรมด้านสุขภาพที่จะเกิดผลดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ และ เป็นการประเมินจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการจนเสร็จ ล้นโครงการเป็นการใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า อีกประการหนึ่ง การรับรู้ข้อมูลความต้องการของ ชุมชนก่อนจัดตั้งโครงการบริการวิชาชุมชน นั้นมี ความหมายได้ว่าสถาบันการพลศึกษาเริ่มมองเห็นศักยภาพของชุมชนว่ามีภูมิความรู้ในระดับที่ สามารถตัดสินใจในการที่จะเลือกรับหรือปฏิเสธ และเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับกลุ่มหรือตนเองได้ ซึ่ง มีความสอดคล้องกับความหมายของความร่วมมือ ตามที่ ปกรณ์ ปรียากร (2530) ได้ให้ความ หมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมถือว่า

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ดังนั้น จึงนับได้ว่าสถาบันการพลศึกษามีความต้องการจะปรับเปลี่ยนการทำงานด้านการบริการวิชาแก่ชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ในส่วนของความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาต่อรูปแบบของการร่วมมือโดยเริ่มจากการประสานงาน วางแผนร่วมและเป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ โกวทิย์ พวงงาม (2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับอำนาจของบุคคลกลุ่มและองค์กรในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเองทั้งอำนาจตัดสินใจในการกำหนดการพัฒนา อำนาจตัดสินใจในการบริหาร และการจัดการในการพัฒนาเพื่อผลการพัฒนานั้นจะได้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชนได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถาบันการพลศึกษาได้มองเห็นว่าการบริการวิชาการแก่สังคมจะต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาให้หน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ถึงระดับร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการทำงานแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่มีแนวคิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนรวมพลังทั้ง 3 ฝ่าย คือ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคม

ซึ่งทั้งสามพลังจะต้องทำงานร่วมกันควบคู่กันส่งแรงถึงกันอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เกิดสุขภาวะแก่ชุมชนหรือชุมชนเป็นสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวางรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน โดยเพิ่มกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรเอกชน ประชาชน รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา ร่วมกันวางรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

2. ควรนำนวัตกรรมการออกกำลังกายที่คิดค้นโดยบุคลากรของสถาบันการพลศึกษาที่ใช้แล้วได้ผลเป็นที่ยอมรับจากชุมชนมาใช้ในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน และเผยแพร่โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น และกลุ่มแกนนำการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน

3. ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาควรเปิดรับบริการที่นอกเหนือจากความรู้ด้านกีฬา ตามข้อมูลการสำรวจความต้องการของชุมชน เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาทางแพทย์แผนไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการรับรู้บทบาทและความคาดหวังของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วยังคงมี หน่วยงานราชการในท้องถิ่น องค์กร

เอกชน ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ที่เป็น
หน่วยงานในสังคมที่จะช่วยขับเคลื่อนในการ
ทำงานด้านสร้างเสริมสุขภาพชุมชน ดังนั้น
ควรมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพ
ชุมชนที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น
ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ สำหรับ

นำไปเป็นแนวทางในการขยายผลการวางรูปแบบ
การสร้างเสริมสุขภาพชุมชนของสถาบันการ
พลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการดำเนินงานตามพันธกิจอุดมศึกษาในด้านการทะนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม โดยใช้การละเล่นพื้นบ้านและ
กีฬาไทยในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ปกรณ ปรียากร. (2530). *ทฤษฎี แนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2543). *สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์*. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ.
- ประเวศ วะสี (2549). *การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน สุขภาวะชุมชนเป็นรากฐานสุขภาพะทั้งหมด*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2557). ภูมิปัญญาไทยกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างอาชีพ. *วารสารครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 42(4), 135-154.
- เสริมศักดิ์ วิศากรณ. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2546). *กองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2550). *กองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). *กองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับ
ที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำพล จินดาวัฒน์. (2546). *ปฏิรูปสุขภาพ ปฏิรูปชีวิต และสังคม*. กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.

ผู้เขียน

นางสาวศิริลักษณ์ กมลรัตน์ นิลิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10330
อีเมล: ksirilux@yahoo.com

ศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชพลเมือง อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10330 อีเมล: chanita.r@chula.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา สุขนธทรัพย์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 10330 อีเมล: sukonthasab@hotmail.com